

ISSN: 1896-4087

DOI: <http://dx.doi.org/10.21784/ZC.2020.010>

BARBARA MORACZEWSKA

Państwowa Uczelnia Zawodowa we Włocławku

PIOTR PAWEŁ SIĘBIDA

Straż Miejska we Włocławku

Pedagogika społeczna jako rzeczywiste i niesklasyfikowane zadanie samorządu na przykładzie utworzenia posterunku „Śródmieście” Straży Miejskiej we Włocławku w obszarze rewitalizacji (pomoc i bezpieczeństwo)

Social pedagogy as a real and unclassified task of the local self-government on the example of creating the City Guard "Downtown" Station in Włocławek in the area of revitalization (assistance and security)

Streszczenie:

Wśród szeregu zadań publicznych, określonych ustawowo, wykonywanych przez samorząd na rzecz społeczności lokalnej znajdują się zadania z punktu widzenia społecznego specyficzne, niesklasyfikowane i istotne. Dotyczą one pedagogiki społecznej, której podstawowe założenia wskazują na szerokie spektrum działań pomocowych. Niniejszy tekst postuluje rozważenie realizacji specyficznego i niesklasyfikowanego zadania samorządu w ramach pedagogiki społecznej, przedstawionego na przykładzie charakterystyki działań Straży Miejskiej w procesie rewitalizacji wydzielonego obszaru miasta Włocławek.

Słowa kluczowe: pedagogika społeczna, zadanie samorządu, rewitalizacja, Straż Miejska, Włocławek

Abstract:

The statutory public tasks performed by the self-government for the local community include specific and unclassified tasks important from the social point of view. They relate to social pedagogy, whose basic assumptions indicate a wide spectrum of assistance activities. This paper postulates considering the realization of a specific and unclassified task of the local self-government in the form of social pedagogy, which is presented on the example of the implementation and characteristics of the activities of the City Guard in the process of revitalization of a designated area of Włocławek.

Keywords: social pedagogy, local government task, revitalization, City Guard, Włocławek

Wprowadzenie

Ustawa o samorządzie gminnym w rozdziale dotyczącym zakresu działań gminy wymienia szereg zadań, które ustawodawca nakłada na tę jednostkę samorządu terytorialnego. Znajdują się w nich między innymi takie sprawy, jak zapewnienie ładu przestrzennego, utrzymania dróg i ulic, [...] ochrony zdrowia i pomocy społecznej, wspierania rodziny oraz edukacji publicznej¹. Jest to zakres bardzo szeroki, jednak nie ujmujący, zdaniem autorów, innych, ważnych zadań, które samorząd wykonuje na rzecz społeczności lokalnej.

Według klasycznej definicji R. Wroczyńskiego pedagogika społeczna, opierając się na badaniach empirycznych, a więc na empirii, analizuje wpływy wychowawcze, których źródłem jest środowisko oraz ustala zasady organizowania środowiska z punktu widzenia potrzeb wychowania². Pedagogikę społeczną zatem interesuje przede wszystkim wzajemne oddziaływanie wpływów środowiska i przekształcających go sił jednostek.

Przedmiotem pedagogiki społecznej jako nauki jest środowisko społeczne oraz mechanizmy, jakimi oddziałuje ono na rozwój jednostki. Nie każdy zatem aspekt funkcjonowania grupy społecznej sta-

---

¹ Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku, *o samorządzie gminnym* (tj. Dz.U. 2019, poz. 506, 1309, 1571, 1696, 1815), art. 7.1.

² R. Wroczyński, *Pedagogika społeczna*, Warszawa 1966, s. 46.

nowi przedmiot zainteresowania pedagoga społecznego, a jedynie te aspekty, które wywierają wpływ na proces wychowania.

Celem pedagogiki społecznej jako praktyki jest ukształtowanie jednostki w taki sposób, aby była ona zdolna do życia w społeczeństwie, a więc nawiązywania prawidłowych więzi społecznych oraz zaspokajania własnych potrzeb bez popadania w konflikt z wartościami akceptowanymi przez to społeczeństwo. Aby ów cel osiągnąć, w procesie wychowania jednostka powinna przyswoić sobie określony zestaw wartości zasad moralnych i obyczajowych, nauczyć się skutecznej komunikacji w grupie, przyswoić sobie określony światopogląd, nabyć zdolności realizowania celów itd.³

Niniejsze opracowanie postuluje więc rozważenie, poprzez przedstawioną argumentację, realizację specyficznego i niesklasyfikowanego zadania samorządu należącego do zagadnień, którymi zajmuje się pedagogika społeczna. Jest ono przedstawione na przykładzie implementacji i charakterystyki działań Straży Miejskiej w procesie rewitalizacji wydzielonego obszaru miasta Włocławek.

1. Zakres pojęciowy, wymiar praktyczny pedagogiki społecznej

Prezentując zakres wykonywanych działań przez posterunek Straży Miejskiej oraz zasadność powołania go w obszarze rewitalizacji, zasadnym jest zaprezentowanie zakresu pojęciowego i wymiaru praktycznego pedagogiki społecznej. To właśnie pedagogice społecznej przypisuje się ważne zadanie diagnozowania i analizowania tych przestrzeni funkcjonowania człowieka, które mają szczególne znaczenie dla jego jakości oraz rozwoju⁴. Pedagogika społeczna ułatwia wskazanie niekorzystnych sytuacji, w jakich znaleźli się niektórzy mieszkańcy Śródmie-

---

³ P. Czarnecki, *Pedagogika społeczna. Podstawowe pojęcia i definicje, Społeczeństwo i edukacja*, „Międzynarodowe Studia Humanistyczne” 2012, nr 1, s. 396.

⁴ M. Z. Jędrzejko, A. Szwedzik (red.), *Pedagogika i profilaktyka społeczna. Nowe wyzwania. Konteksty. Problemy*, Warszawa 2018, s. 11.

ścia, ich przyczyn oraz metod i form wsparcia wraz z działaniami prewencyjnymi.

Pedagogika społeczna powstała jako brak akceptacji na pojawiającą się i zastaną rzeczywistość społeczną, edukacyjną, socjalną i kulturalną. Rozwijała się w zasadzie pod wpływem potrzeb i problemów różnych jednostek i grup społecznych⁵. Narodziła się głównie jako dziedzina działalności służąca obronie godności życia ludzkiego, niosąca pomoc słabszym, ubogim, upośledzonym społecznie lub bezradnym wobec życia i jego problemów⁶. Dzisiaj bieda i upośledzenie społeczne są owocem wadliwych, niesprawiedliwych bądź wreszcie patologicznych mechanizmów dystrybucji pracy i jej owoców, a powinności i działania osłonowe dotyczą instytucjonalnego systemu opieki społecznej⁷.

Pedagogika społeczna specjalizuje się w inspirowaniu i analizowaniu procesu wychowawczego w toku prac środowiskowych. Przywiązuje ona szczególną wagę do procesu wychowawczego jako dodatkowego efektu organizowania, reorganizowania, aktywizowania i ulepszania instytucji, placówek, urzędzeń skupiających dzieci, młodzież i osoby starsze⁸. Z racji tego, że pedagogika społeczna szczególne miejsce nadaje procesowi wychowawczemu, który odbywa się w środowiskach, A. Kamiński określa środowisko wychowawcze częścią obiektywnego środowiska społecznego człowieka wraz z jego podłożem przyrodniczym i kontekstem kulturowym. Tworzą je osoby, grupy społeczne i instytucje pełniące zadania wychowawcze, pobudzające jednostki i grupy dzieci, młodzieży i dorosłych do przyswajania wartości moralnych i zgodnych z nimi zachowań społecznych, odpowiadających ideałowi wychowawczemu społeczeństwa⁹.

---

⁵ E. Trempała, M. Cichosz (red.), *Pedagogika społeczna. Tradycja – terażniejszość – nowe wyzwania*, Olecko 2001, s. 7.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem, s. 125.

⁸ Ibidem, s. 86 [za:] A. Kamiński, *Studia i szkice pedagogiczne*, Warszawa 1978, s. 17; *Pedagogika społeczna, dokonania-aktualność-perspektywy*, op. cit., s. 14.

⁹ *Pedagogika społeczna, dokonania-aktualność-perspektywy*, op. cit., s. 15 [za:] A. Kamiński, *Studia i szkice pedagogiczne*, op. cit., s. 19.

Celem pedagogiki społecznej jako praktyki jest ukształtowanie jednostki w taki sposób, aby była ona zdolna do życia w społeczeństwie, a więc do nawiązywania prawidłowych więzi społecznych oraz zaspokajania własnych potrzeb bez popadania w konflikt z wartościami akceptowanymi przez to społeczeństwo. Aby ów cel osiągnąć, w procesie wychowania jednostka powinna przyswoić sobie określony zestaw wartości, zasad moralnych i obyczajowych, nauczyć się skutecznej komunikacji w grupie, przyswoić sobie określony światopogląd, nabyć zdolności realizowania celów¹⁰.

Zgodnie z poglądami A. Kamińskiego zasadniczym źródłem korzystnych zmian społeczno-pedagogicznych winna być kreatywnie działająca jednostka czy grupa, świadoma „sama siebie” i warunków, w jakich żyje¹¹.

Jedną z najważniejszych metod pracy społeczno-wychowawczej, z punktu widzenia pedagogiki społecznej, jest edukacja środowiskowa rozumiana jako swoisty proces. Metoda środowiskowa to sposób organizowania społeczności lokalnej do podejmowania zadań w zakresie edukacji, opieki, pomocy społecznej, edukacji kulturalnej, polegający na aktywizowaniu sił społecznych i ich ukierunkowaniu na realizację tych zadań. Głównym czynnikiem modernizacji społeczeństwa z punktu widzenia praktycznego są siły społeczne – w ujęciu pedagogiki społecznej są to właściwości, predyspozycje osobowościowe jednostek, dynamiczne grupy społeczne, sprawne placówki i instytucje, dążenia społeczne ukierunkowane na urzeczywistnienie nowych idei, zmienianie otaczającej rzeczywistości¹².

Na podstawie przedstawionego powyżej materiału można zaryzykować stwierdzenie, że środowisko życia obejmuje wszystkie możliwe konfiguracje, w których przebywa jednostka ludzka. Specyfiką tego po-

---

¹⁰ *Pedagogika i profilaktyka*, op. cit., s. 14 [za:] P. Czarnecki, *Pedagogika społeczna. Podstawowe pojęcia i definicje*, „Społeczeństwo i Edukacja” 2012, nr 1, s. 369.

¹¹ *Ibidem*, s. 86, [za:] D. Urbaniak-Zajac, *Pedagogika społeczna w Niemczech. Stanowiska teoretyczne i problemy praktyki*, Łódź 2001, s. 236.

¹² *Ibidem*, s. 158.

jęcia jest to, że w zależności od tego, jak jednostka sytuuje się w owym środowisku, tak przybiera ono różne atrybuty¹³.

2. Rewitalizacja społeczna jako istotny element pedagogiki społecznej

Opierając się na założeniach pedagogiki społecznej, wprowadzono pojęcie rewitalizacji społecznej, które zostało ujęte dość szeroko w Gminnym Programie Rewitalizacji (GPR) Miasta Włocławek na lata 2018-2028. Rewitalizacja społeczna obejmuje swoim zakresem szereg działań prowadzących do poprawy życia jednostki w środowisku społecznym. Jednym z takich działań jest wyżej wymienione zapewnienie ładu, porządku i bezpieczeństwa realizowane przez Straż Miejską, dlatego istotne staje się w tym miejscu przywołanie i wyjaśnienie kwestii z rewitalizacją społeczną związanych. Rewitalizacja to przywracanie do życia obszarów, które z jakiegoś powodu znalazły się na marginesie funkcjonującej w sąsiedztwie jednostki osadniczej¹⁴.

Realizacja zadań związanych z rewitalizacją obszarów zdegradowanych niesie za sobą niezwykle ważną ideę, łącząc wszystkich jej uczestników w jednym szczytnym celu – ożywienia społecznego i gospodarczego miast, gmin i dzielnic oraz poprawy komfortu życia społeczności lokalnych. Bardzo ważne jest nadanie rangi priorytetowej społecznemu wymiarowi rewitalizacji¹⁵.

Rewitalizacja pojmowana jako specyficzna polityka rozwoju lokalnego, przy obecnych założeniach ustawy o rewitalizacji, to dobre narzędzie odnowy klimatu społecznego i przestrzeni miejskiej. Właściwe przygotowanie jej wdrażania może pozwolić na systematyczne diagno-

---

¹³ E. Marynowicz-Hetka, *Pedagogika społeczna* t. 1, Warszawa 2007, s. 54.

¹⁴ B. Skubiak, *Rewitalizacja społeczna w rozwoju obszarów problemowych*, „Studia i Prace WNEiZ US. Problemy teoretyczne i metodyczne” 2018, nr 51/1, s. 24; *Modelowy standard aktywnej integracji wraz z konkluzjami z pilotażu programów rewitalizacji społecznej*, publikacja powstała w ramach projektu systemowego „Rewitalizacja społeczna” realizowanego przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013, s. 9.

¹⁵ *Ibidem*, s. 21–22.

zowanie i realizowanie zadań służących mieszkańcom zgodnie z ich potrzebami i oczekiwaniami¹⁶.

Rewitalizacja społeczna, rozumiana jest jako wieloletni proces podejmowania spójnych, zintegrowanych działań związanych z zatrzymaniem rozwoju negatywnych tendencji społecznych, przeciwdziałaniem patologiom i wykluczeniu społecznemu oraz poprawą bezpieczeństwa, koordynowanych w celu wyprowadzenia ze stanu kryzysowego określonego obszaru¹⁷.

Celem społecznej rewitalizacji jest poprawa jakości życia mieszkańców, ograniczenie procesów negatywnej selekcji społecznej i wykluczenia społecznego, a także rozwój usług publicznych oraz zachowanie dziedzictwa materialnego i duchowego¹⁸. W toku prowadzonej rewitalizacji społecznej podejmowane są działania na rzecz zdrowia i warunków sanitarnych, bezpieczeństwa publicznego, integracji społecznej, edukacji, kultury, sportu oraz czasu wolnego¹⁹. Celem rewitalizacji społecznej jest rozwój kapitału ludzkiego.

Tylko dzięki właściwie prowadzonej rewitalizacji społecznej możliwe jest przywrócenie obszarowi zdegradowanemu dawnej świetności.

Biorąc pod uwagę różnorodne opracowania i podawane definicje, można stwierdzić, że rewitalizacja społeczna stanowi zawsze odbudowę zaburzonych relacji społecznych między mieszkańcami określonego terenu, aktywizację społeczną i zawodową, wreszcie usuwanie stanów kryzysowych w jego obrębie.

Aby obszary problemowe odniosły sukces, wszystkie podmioty realizujące w nich działania muszą połączyć swoje zalety, umiejętności i pomysły. Jednym z wielu podmiotów oddziałujących na przywrócenie sprawczości mieszkańcom obszaru zdegradowanego jest Straż Miejska.

---

¹⁶ Ustawa z 9 października 2015 r, o rewitalizacji (Dz.U. 2015, poz. 1777).

¹⁷ *Modelowy standard aktywnej....*, op. cit., s. 9.

¹⁸ J. Leszkowicz-Baczyński, *Rewitalizacja społeczna jako odpowiedź na problemy obszarów miejskich*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica” 2015, nr 52, s. 96.

¹⁹ *Modelowy standard aktywnej....*, op. cit., s. 10.

Społeczny aspekt rewitalizacji, który też jest realizowany przez strażników miejskich w mniejszym zakresie, to dzielenie się z mieszkańcami informacjami na temat działań podejmowanych w zakresie prowadzonych i planowanych prac rewitalizacyjnych. Dotyczy to zwłaszcza działań skierowanych bezpośrednio do społeczności lokalnych.

Rewitalizacja, a w szczególności rewitalizacja społeczna, jest obecnie jednym z najpilniejszych wyzwań dla polskich samorządów, a zwłaszcza dla funkcjonujących w nim jednostek, jak chociażby Straży Miejskiej we Włocławku.

3. Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Włocławek na lata 2018–2028

Powołanie posterunku „Śródmieście” Straży Miejskiej wynika bezpośrednio z zapisów projektów, które znalazły się na liście podstawowej w dokumencie, jakim jest Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018 – 2028. Zapewnienie poprawy bezpieczeństwa mieszkańców Śródmieścia jest jednym z ważniejszych elementów rewitalizacji społecznej uwzględnionym w Gminnym Programie Rewitalizacji i mającym odzwierciedlenie w celu strategicznym numer 3: *Ukształtować w centrum Włocławka przyjazną przestrzeń i w celu operacyjnym 3.1. Kształtować przestrzeń inkluzywną, bezpieczną i dostosowaną do potrzeb różnych grup społecznych*²⁰. Zgodnie z przytoczonym powyżej materiałem dotyczącym rewitalizacji społecznej Straż Miejska jest jednym z ogniw mogącym przeciwdziałać patologiom społecznym i wykluczeniu społecznemu oraz w procesie podejmowanych spójnych działań rewitalizacyjnych doprowadzić do ożywienia obszaru rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018–2028 został przygotowany zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 roku

---

²⁰ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028, przyjęty Uchwałą Rady Miasta Włocławek nr XLVI/91/2018 z dnia 17.07.2018, s. 78.

o rewitalizacji oraz z zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Obszar rewitalizacji we Włocławku został wyznaczony na podstawie diagnozy i konsultacji społecznych. Diagnozy miasta, delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji dokonano przez analizę wskaźników społecznych (w tym bezrobocia, ubóstwa, przestępczości itp.) i pozaspółecznych (gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych). Wprowadzenie do programu danych odnośnie zjawisk społeczno-gospodarczych, w tym m.in. bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, edukacji, uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, przedsiębiorczości oraz stanu zabudowy, umożliwiło pokazanie rozmieszczenia i natężenia tych zjawisk na terenie całego miasta. Dokonanie takiej analizy pozwoliło na wskazanie obszarów miasta objętych kryzysem. Następnie został wyznaczony obszar zdegradowany, a uzupełnione badania w terenie wskazały w jego obrębie granice obszaru rewitalizacji.

W dniu 27 marca 2017 roku, podczas XXX sesji Rady Miasta, radni jednogłośnie opowiedzieli się za przyjęciem uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Włocławek, wskazując obszar skoncentrowany terytorialnie, znajdujący się w najtrudniejszej sytuacji społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej²¹.

Obszar rewitalizacji objął w większości najstarszą substancjalnie część miasta Włocławek i został określony powierzchnią 42,7 ha (0,5% powierzchni całego miasta i 1,39% terenu zurbanizowanego), którą zamieszkuje 5.348 osób, co stanowi 5% ogółu mieszkańców²².

W obszarze rewitalizacji znajdują się 23 ulice w całości oraz 13 w części. Łącznie jest to 36 ulic. Warto zaznaczyć, że pod pojęciem rewi-

---

²¹ Uchwała nr XXX/44/2017 Rady Miasta Włocławek z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Włocławek; Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018–2028, przyjęty Uchwałą Rady Miasta Włocławek nr XLVI/91/2018 z dnia 17.07.2018.

²² Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018–2028 przyjęty Uchwałą Rady Miasta Włocławek nr XLVI/91/2018 z dnia 17.07.2018, s. 14.

talizacji należy rozumieć „zespół kompleksowych działań urbanistyczno-architektonicznych, społeczno-ekonomicznych, technicznych i środowiskowych, mających na celu społeczno-gospodarcze ożywienie obszaru zdegradowanego”²³, zatem intencję rewitalizacji można określić jako przywrócenie stanu pierwotnego, ale również unowocześnienie jakiegoś obszaru (zabudowy, przestrzeni publicznej i jej infrastruktury), a w istocie jakościową poprawę²⁴.

Gminy Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018–2028 (dalej: GPR) został przyjęty również jednogłośnie uchwałą Rady Miasta Włocławek z dnia 17 lipca 2018 roku²⁵. GPR zawiera zidentyfikowane problemy i potencjały obszaru rewitalizacji oraz potrzeby lokalnej społeczności, a także pożądane kierunki jego rozwoju. Osadzony w realnej rzeczywistości GPR zakłada realizację w sposób kompleksowych działań służących lokalnej społeczności, zmierzających do wyprowadzania obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Przewidziane do realizacji przedsięwzięcia zostały wypracowane przez interesariuszy rewitalizacji w trakcie procesu partycypacyjnego planowania GPR-u. Składają się one z szeregu działań społecznych, uzupełnionych projektami infrastrukturalnymi. Działania te są komplementarne i zmierzają do osiągnięcia założonych celów rewitalizacji.

4. Charakterystyka, cele i zadania posterunku Straży Miejskiej w Śródmieściu

Jednym z ważnych celów, jakie zaplanowano w ramach realizacji GPR, jest poprawa bezpieczeństwa w Śródmieściu. Wynika to z przeprowadzonej diagnozy w ramach GPR, w której wskazano, że wskaźnik dotyczący zgłaszanych interwencji do Straży Miejskiej w obszarze re-

---

²³ M. Cesarski, *Modernizacja polskich osiedli mieszkaniowych sprzed 1989 roku – Płaszczyny sprzyjania koniunkturze terytorialne*, „Kwartalnik SGH” 2011, nr 16, s. 171.

²⁴ K. Herbst, *Społeczny sens rewitalizacji*, Biuletyn FISE 2008, s. 6 i nast.

²⁵ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028, przyjęty Uchwałą Rady Miasta Włocławek nr XLVI/91/2018 z dnia 17.07.2018 r.

witalizacji jest zdecydowanie wyższy, niż dla całego miasta²⁶. Pierwszym działaniem podjętym w tym zakresie było zlokalizowanie na obszarze objętym rewitalizacją posterunku Straży Miejskiej. Powodem utworzenia delegatury, posterunku Śródmieście Straży Miejskiej we Włocławku w rejonie rewitalizowanym, była konieczność aktywniejszego włączenia się w spektrum działań innych jednostek i elementów struktury samorządu w realizację projektów wpisanych do Gminnego Programu Rewitalizacji.

W Zarządzeniu komendanta Straży Miejskiej o powołaniu posterunku Śródmieście zostało ujęte zadanie „Podejmowanie działań z inicjatywy własnej Straży Miejskiej we Włocławku mających na celu poprawę porządku publicznego oraz zmniejszenie naruszeń prawa w kategoriach wykroczeń najbardziej uciążliwych dla mieszkańców jak np. spożywanie alkoholu, wykroczenia przeciwko obyczajności, zakłócanie spokoju”²⁷. Obliguje ono delegowanych funkcjonariuszy Straży Miejskiej do czynnego włączania się także w działania prewencyjne, dopełniające przesłanie powołania opisywanego posterunku Śródmieście²⁸.

Wspomniana konieczność aktywniejszego włączenia się Straży Miejskiej we Włocławku w GPR wynikała nie tylko z kompetencji ustawowych jednostki, do których należy ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych, ale również ze specyficznych, w zasadzie unikatowych, doświadczeń w relacjach i kontaktach społecznych²⁹. Stanowią one wypadkową umiejętności stosowania przepisów prawa w zależności od konkretnych sytuacji prawnych i życiowych, znajomości problemów środowiska społecznego oraz orientacji na możliwie najszersze spektrum działań pomocowych i doradczych. Dodajmy, że przytoczona argumentacja odsłania wymiar prakseologiczny zaryso-

---

²⁶ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028, przyjęty Uchwałą Rady Miasta Włocławek nr XLVI/91/2018 z dnia 17.07.2018 r., s. 23.

²⁷ Zarządzenie Nr 3/2019 Komendanta Straży Miejskiej we Włocławku z dnia 28.05.2019 r. w sprawie utworzenia posterunku „Śródmieście” Straży Miejskiej we Włocławku.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych (tj. Dz.U. 2019, poz. 1795), art. 10.1.

wanych działań, co jest cechą charakterystyczną pedagogiki społecznej. Ekspozuje ponadto kluczowe przesłanie określające powody utworzenia posterunku Śródmieście. Kolejnym powodem utworzenia posterunku Śródmieście Straży Miejskiej były bardzo wyraźne postulaty mieszkańców, w tym stowarzyszeń, oczekujących energicznych działań od władz samorządowych.

Sygnalizowane podstawowe zadania posterunku Śródmieście Straży Miejskiej we Włocławku w rejonie rewitalizowanym zostały ujęte w następujący katalog:

1. Rozpoznanie problemów mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie objętym rewitalizacją. Zadanie to jest realizowane poprzez rozmowy z mieszkańcami oraz osobami prowadzącymi działalność gospodarczą. Nie ograniczają się tylko do rozpoznania naruszeń prawa, ale zawierają także spostrzeżenia dotyczące organizacji przestrzeni publicznej (np. alokacja ławek, koszy, oświetlenia), a ponadto konsultacji w sprawach indywidualnych (np. osób w podeszłym wieku, które mogą potrzebować pomocy).
2. Patrole piesze wzdłuż ul. 3 Maja (ulica stanowiąca oś, centrum obszaru rewitalizacji) i ulic przyległych obejmujących cały obszar rewitalizacji. Zadanie to ekspozowane jest poprzez widoczną obecność patroli w obszarze przestrzeni publicznej rejonu rewitalizacji.
3. Sprawdzanie patrolowanego obszaru pod względem stanu ładu i porządku publicznego, utrzymywania czystości oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
4. Reagowanie na wszelkie naruszanie przepisów prawa w terenie objętym rewitalizacją.

W zadaniu tym obowiązuje pięć zasad (paradygmat FP – *five principles*), czyli każde naruszenie prawa jest szkodliwe społecznie i wywołuje zakłócenia w percepcji bezpieczeństwa – żadnego nie należy lekceważyć; każdy brak reakcji, pobłażliwość zachęca do eskalacji naruszeń prawa, których następstwa powodują postępującą redukcję poczucia bezpieczeństwa; każde naruszenie

prawa powinno spotkać się z odpowiednią sankcją, której celem jest wdrożenie sprawcy do zachowania zgodnego z prawem; każdy okazywany brak zainteresowania przestrzenią publiczną jest zachętą do zachowań społecznych i przyczynia się do eskalacji naruszeń prawa; każdy sygnał o zaprzestaniu nadzoru nad przestrzenią publiczną będzie skutkował postępującą degradacją infrastruktury i eskalacją naruszeń prawa. Zasady te są dalece zbieżne w przesłaniu z wnioskami opisywanymi przez George L. Kelling oraz Catherine M. Coles. Autorzy ci sformułowali tezę, popartą przykładami, że pobłażanie relatywnie „mało szkodliwym” występkom i naruszeniom prawa nieuchronnie prowadzi do ich eskalacji³⁰.

5. Wykonywanie czynności w formule patrolu policyjno-strażniczego, który realizuje zadania w obszarze rewitalizacji. Zadanie to ma na celu wzmocnienie efektu widocznej obecności patroli w przestrzeni rewitalizowanej, co jest związane ze szczególną koncentracją zjawisk społecznie niepożądanych, o czym będzie mowa w charakterystyce stanu ładu, porządku publicznego i bezpieczeństwa w obszarze rewitalizowanym.
6. Współdziałanie z pracownikami monitoringu wizyjnego w celu efektywniejszego zwalczania naruszeń prawa.
7. Podejmowanie działań z inicjatywy własnej mających na celu poprawę porządku publicznego oraz zmniejszenie naruszeń prawa w kategoriach wykroczeń najbardziej uciążliwych dla mieszkańców (spożywanie alkoholu, wykroczenia przeciwko obyczajności, zakłócanie spokoju)³¹. Zadanie to obliuguje delegowanych funkcjonariuszy Straży Miejskiej do czynnego włączania się

---

³⁰ G. L. Kelling, C. M. Coles, *Wybite szyby. Jak zwalczyć przestępczość i przywrócić ład w najbliższym otoczeniu*, (*Fixing Broken Windows: Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities*), Poznań 2000, s. 21 i nast.

³¹ Zarządzenie Nr 3/2019 Komendanta Straży Miejskiej we Włocławku z dnia 28.05.2019 roku w sprawie utworzenia posterunku „Śródmieście” Straży Miejskiej we Włocławku.

także w działania prewencyjne, dopełniające przesłanie powołania opisywanego posterunku Śródmieście.

Opatrując niezbędnym komentarzem zdefiniowane zadania, możemy zauważyć, że ukierunkowane są one przede wszystkim na: zahamowanie permisywizmu społecznego w obszarze rewitalizowanym, występowanie w roli lokalnych animatorów do czasu naturalnego ich wyłonienia, których zadanie polega na poszerzaniu wachlarza ludzkich wyborów, mających związek z poprawą jakości życia, w oparciu o aktywowanie więzi społecznych³². Budowanie ugruntowanego przeświadczenia w społeczności mieszkańców obszaru rewitalizowanego, że można liczyć na pomoc w sytuacji takiej konieczności³³.

Każdy z powyżej zarysowanych aspektów w sposób kluczowy przyczynia się do budowania, a w zasadzie zainicjowania procesu budowy zaufania społecznego na bazie szeroko rozumianych wskazań pedagogiki społecznej.

5. Syntetyczna charakterystyka stanu ładu, porządku publicznego i bezpieczeństwa w obszarze rewitalizowanym i dzielnicy Śródmieście

Zanim zostanie zaprezentowana charakterystyka stanu ładu, porządku publicznego i bezpieczeństwa w obszarze rewitalizowanym, za celowe należy uznać naszkicowanie wyników diagnozy kapitału społecznego. Według przywoływanego Gminnego Programu Rewitalizacji kapitał społeczny obszaru rewitalizacji określany jest poprzez następujące cechy: wysoki poziom bezrobocia oraz brak motywacji i gotowości do zmiany swojej sytuacji życiowej, brak obecności liderów społecznych i znikoma aktywność społeczna mieszkańców, mieszkańcy

---

³² M. Kopczyńska, *Animacja społeczno-kulturalna: podstawowe pojęcia i zagadnienia*, Warszawa 1993, s. 216; S. Ossowski, *O osobliwości nauk społecznych*, Warszawa 1983, s. 80 i nast.

³³ A. Brzezińska, *Model edukacji dla obywatelskiej współpracy: interwencja edukacyjna wspomagająca społeczność lokalną*, [w:] R. Cichocki (red.) *Podmiotowość społeczności lokalnych. Praktyczne programy wspomagania rozwoju*, Poznań 1996, s. 212.

obszaru rewitalizacji nie są szczególnie aktywni w zakresie uczestnictwa w kulturze. Badani przedstawiciele instytucji publicznych wskazują, że przyczyną wycofania z życia kulturalnego mieszkańców obszaru rewitalizacji jest przede wszystkim brak odpowiednich wzorców ze strony rodziców i najbliższego otoczenia³⁴.

Przytoczone cechy moglibyśmy dość szeroko komentować, jednak spójrzmy na nie przez pryzmat dwóch określeń. Pierwsze stanowi socjalizacja. Jest ona swoistym procesem wprowadzania człowieka w życie społeczne w następstwie przyswajania uobecnionych norm w przestrzeni środowiskowej. Kolejne to internalizacja, czyli oddziaływanie tradycji kulturowych³⁵. Biorąc pod uwagę przytoczone cechy, możemy stwierdzić, że prawie modelowo określają one wykluczenie społeczne, a ponadto mogą inicjować szereg zjawisk patologicznych³⁶.

Wracając do charakterystyki stanu ładu, porządku publicznego i bezpieczeństwa w obszarze rewitalizowanym i dzielnicy Śródmieście, niejako awansem należy zapowiedzieć, że zagadnienie to będzie przedstawione za pomocą dwóch zbiorów kryteriów, czyli:

- Kryteria ujęte w GPR – zaczerpnięte przez twórców programu.
- Kryteria nie ujęte w GPR – dobrane z analiz własnych Straży Miejskiej we Włocławku.

Zaprezentowane zbiory kryteriów mają charakter komplementarny, a ponadto mają na celu nieco szersze zaprezentowanie poruszanej problematyki w myśl zasady, że każda pogłębiona refleksja o problemach społecznie szkodliwych jest celowa, gdyż może ułatwić dobór środków zaradczych w celu przeciwdziałania takim zjawiskom³⁷.

Jak już zasygnalizowano jako pierwsze zostaną zaprezentowane i syntetycznie skomentowane kryteria ujęte w GPR. Przedstawia je poniższy wykres (Wykres 1).

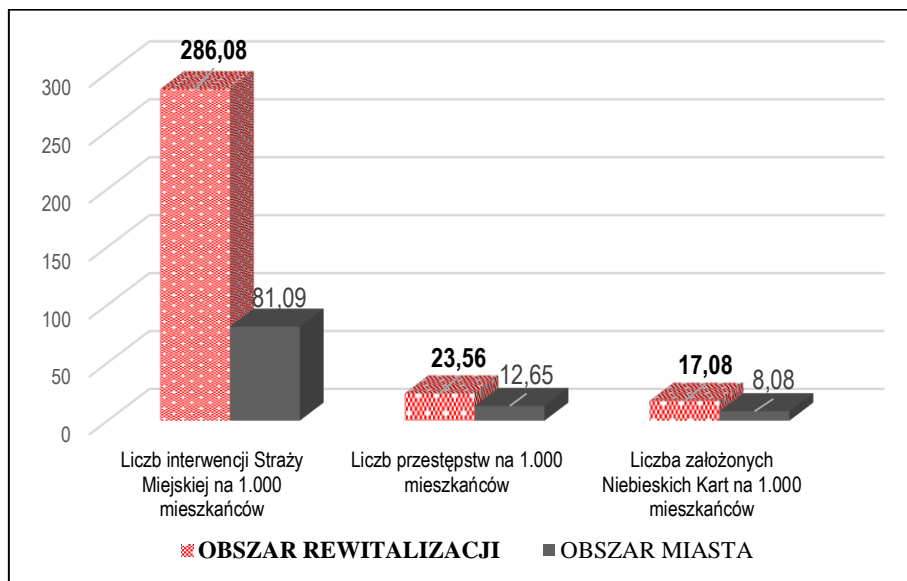
³⁴ Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018–2028, op. cit., s. 21 i nast.

³⁵ P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2003, s. 287 i nast.

³⁶ A. Siemaszko, *Granice tolerancji*, Warszawa 1993, s. 60.

³⁷ A. Podgórecki, *Zagadnienia patologii społecznej*, Warszawa 1978, s. 13.

Wykres 1. Zestawienie kryteriów dotyczących oceny różnic zjawisk negatywnych w obszarze rewitalizacji na tle danych z obszaru miasta Włocławek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Włocławek na lata 2018–2028, s. 23.

Opatrując komentarzem zaprezentowane informacje, możemy po pierwsze stwierdzić, że w każdym z kryteriów występuje wielokrotność koncentracji zjawisk negatywnych na tle danych z całego miasta. W przypadku liczby zgłoszeń interwencji do Straży Miejskiej na 1 000 mieszkańców jest to 3,5 krotnie większa wartość. W kryterium liczby przestępstw kryminalnych na 1 000 mieszkańców jest to współczynnik na poziomie 1,8. W kryterium dotyczącym liczby założonych Niebieskich Kart na 1 000 mieszkańców jest to wartość 2,1. Bez narażania się na zarzut nadinterpretacji danych możemy skonkludować, że wskazywany obszar, a raczej jego zasób ludzki, jest objęty schorzeniem społecznym³⁸.

³⁸ J. Kwaśniewski, *Encyklopedia socjologii* (t. III), Warszawa 2000, s. 88.

Kolejny zbiór kryteriów, o którym wspomiano, dotyczy wyników analiz własnych Straży Miejskiej we Włocławku. Przedstawia je poniższe zestawienie (Tabela 1).

Tabela 1. Inne wskaźniki określające koncentrację zjawisk zakłócających ład, spokój, porządek publiczny i bezpieczeństwo według Straży Miejskiej we Włocławku – rok 2018

Rodzaj kryterium porównawczego (kryteria nie ujęte w GPR)	Obszar rewitalizacji	Dzielnica Śródmieście	Miasto Włocławek
Odsetek zgłoszeń operatorów monitoringu w związku z ujawnieniem wykroczeń oraz innych zdarzeń mających wpływ na stan bezpieczeństwa.	81,20%	97,66%	18,80%
			2,34%
Odsetek osób konwojowanych do wytrzeźwienia w związku z popełnionymi wykroczeniami lub stanem nietrzeźwości zagrażającym życiu i zdrowiu ³⁹ .	31,93%	65,48%	68,07%
			34,52%
Odsetek alokacji ujawnionych wykroczeń w związku z realizacją programu „Zero tolerancji dla nietrzeźwości”.	18,82%	53,25%	81,72%
			46,75%
UWAGA – obszar rewitalizacji stanowi podzbiór dzielnicy Śródmieście			

Źródło: Opracowanie własne

Analogicznie jak w przypadku komentarza dotyczącego poprzednich kryteriów ujętych w GPR obszar rewitalizacji cechuje się widoczną koncentracją zjawisk negatywnych. W kryterium dotyczącym zgłoszeń operatorów monitoringu o zaobserwowanych naruszeniach prawa z obszaru rewitalizacji było ich 81,20%, z dzielnicy Śródmieścia, która okala obszar rewitalizowany 97,66% wszystkich zgłoszeń od operatorów. Warto dodać, że dzielnica ta jest objęta szczególną koncentracją

³⁹ Podane proporcje w kategorii dotyczącej obszaru rewitalizacji (31,93%) oraz dzielnicy Śródmieście (65,48%) zostały wyliczone z pobranej próby przeznaczonej do badania w liczbie 300 osób, co stanowiło 36% z 836 osób konwojowanych do wytrzeźwienia przez Straż Miejską we Włocławku w roku 2018.

punktów obserwacyjnych monitoringu miejskiego. W kategorii osób konwojowanych do wytrzeźwienia odsetek z obszaru rewitalizacji wyniósł 31,93%, czyli blisko co trzecia osoba nietrzeźwa z obszaru całego miasta pochodziła z obszaru rewitalizowanego, a 65,48% konwojów osób nietrzeźwych zrealizowano z dzielnicy Śródmieście. W kryterium alokacji ujawnionych wykroczeń w związku z realizacją programu „Zero tolerancji dla nietrzeźwości” (dedykowanego z nazwy przeciwdziałaniu tym wykroczeniom) w obszarze rewitalizacji było to 18,82%, a z dzielnicy Śródmieście 53,25%, czyli ponad połowa ujawnionych wykroczeń z całego obszaru miasta. W świetle zaprezentowanych informacji możemy sformułować wniosek, że mamy do czynienia z symptomami anomii⁴⁰, w której procesy społeczne w ramach omawianej zbiorowości zaczynają odbiegać od powszechnie przyjętych norm i mogą zagrażać normalnym procesom życia zbiorowego⁴¹, a z pewnością je utrudniać i spowalniać. W takiej sytuacji egzekwowanie przestrzegania norm społecznych w ramach działań wychowawczych powinno być wzmacniane stosowaniem sankcji⁴².

6. Pierwsze efekty funkcjonowania posterunku Śródmieście Straży Miejskiej w obszarze rewitalizacji na przykładzie badań własnych

Podejmując próbę przedstawienia efektów określonego przedsięwzięcia, zazwyczaj stajemy przed dylematem, w jaki sposób to przeprowadzić. Skupić się głównie na prezentacji liczb, którymi niemożliwe jest wszystko wyrazić czy wybrać sposób opisowy? W takiej sytuacji należy znaleźć odpowiedni kompromis, ponieważ specyfika działań jest na tyle unikatowa, że zawiera w sobie nie tylko interakcje pomiędzy osobami, ale także elementy szeroko rozumianej działalności opie-

---

⁴⁰ M. Tabin (red.), *Słownik socjologii i nauk społecznych*, Warszawa 2008, s. 16.

⁴¹ A. Dobieszewski, *Przyczyny i przejawy patologii społecznej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2004, nr 1, s. 154.

⁴² J. Habermas, *Technika i nauka jako ideologia*, Warszawa 1977, s. 355.

kuńczej i pomocowej⁴³. Wyczerpuje zatem znamiona pedagogiki społecznej, która eksponuje ten rodzaj aktywności. Aby nie być gołosłownym, przejdźmy do przykładu.

W jednej z kamienic w obszarze rewitalizowanym mieszkańcy borykali się z długotrwałym problemem dewastacji i zakłócania spokoju przez osoby tam niezamieszkałe, które korzystały z dziedzica kamienicy w sposób budzący zaniepokojenie, a z czasem głębsze obawy. Interwencje Straży Miejskiej i Policji były skuteczne, ale przez krótki okres. Był to problem, który bardzo doskwierał mieszkańcom, a administrator budynku nie mógł sobie z nim poradzić. Podczas jednego z kontaktów z przedstawicielem posterunku Śródmieście Straży Miejskiej padła sugestia ze strony strażnika, że kontrolowany dostęp do kamienicy (instalacja bramy z domofonem) mogłaby skutecznie wyeliminować przedstawiony problem. Funkcjonariusz Straży Miejskiej poprowadził administratora przez wszystkie etapy załatwienia sprawy, czyli wskazał ścieżkę nawiązania kontaktu z właścicielem, który mieszkał poza terenem kraju. Ten zaś zgodził się na sfinansowanie przedsięwzięcia administratorowi pod warunkiem, że faktyczna celowość wydatków będzie podlegała „nadzorowi” przez przedstawiciela Straży Miejskiej z omawianego posterunku.

W ten sposób, poprzez syntetycznie scharakteryzowane działania pomocowe, ważny problem z punktu widzenia lokalnego został rozwiązany. Co więcej – administrator zdobył doświadczenia, które może przekazywać w podobnych sprawach, a takich jest wiele.

Odnosząc się do charakterystyki efektów funkcjonowania posterunku Śródmieście Straży Miejskiej we Włocławku w rejonie rewitalizowanym, za celowy można uznać ogląd efektów przez pryzmat liczb. Przypomnijmy jeszcze, że poniższe kryteria zostały omówione w części poświęconej charakterystyce zadań posterunku Śródmieście.

---

⁴³ P. Czarnecki, *Pedagogika społeczna. Podstawowe pojęcia i definicje*, „Społeczeństwo i Edukacja” 2012, nr 1, s. 391.

Tabela 2. Kategorie czynności (zadania) dla funkcjonariuszy Straży Miejskiej z posterunku Śródmieście w obszarze rewitalizowanym (od 1.06.2019 do 30.09.2019)

Lp.	Kategoria czynności – nazwa zadania	SUMA
1.	Rozpoznanie problemów mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie objętym rewitalizacją.	1 173
2.	Patrole piesze wzdłuż ul. 3 Maja (ulica stanowiąca oś, centrum obszaru rewitalizacji) i ulic przyległych obejmujących cały obszar rewitalizacji.	520
3.	Sprawdzanie patrolowanego obszaru pod względem stanu ładu i porządku publicznego, utrzymywania czystości oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym.	3 242
4.	Reagowanie na wszelkie naruszenie przepisów prawa w terenie objętym rewitalizacją.	377
5.	Wykonywanie czynności w formule patrolu policyjno-strażniczego, który realizuje zadania w obszarze rewitalizacji.	44
6.	Współdziałanie z pracownikami monitoringu wizyjnego w celu efektywniejszego zwalczania naruszeń prawa.	40
7.	Podejmowanie działań z inicjatywy własnej mających na celu poprawę porządku publicznego oraz zmniejszenie naruszeń prawa w kategoriach wykroczeń najbardziej uciążliwych dla mieszkańców (spożywanie alkoholu, wykroczenia przeciwko obyczajności, zakłócanie spokoju).	851
8.	PODSUMOWANIA (1 ÷ 7)	6 247

Źródło: Opracowanie własne

Rozpatrywanie przywołanych zadań przez pryzmat poszczególnych wielkości liczbowych nie byłoby właściwe. Spójrzmy na nie przez pryzmat składowych celu głównego, a mianowicie: utrwała się w świadomości społecznej mieszkańców obszaru rewitalizowanego przekonanie, że są przedstawiciele instytucji, na których pomoc zawsze można liczyć; status quo dotyczący funkcjonowania bezpiecznych enklaw (fragmentów ulic, miejsc i zaułków) przeszedł do historii; funkcjonariusze Straży Miejskiej nie ograniczają się tylko do stosowania sankcji karnych, ale aktywnie i skutecznie inspirują mieszkańców do działań własnych.

Podsumowując ten fragment refleksji, należy zaznaczyć, że nie chodzi tu o nienaturalne epatowanie sukcesem na podstawie przywoła-

nych faktów, a raczej o zarysowanie przykładów, które można by dalej opisywać. Chodzi przede wszystkim o zasygnalizowanie, że został uczyniony pierwszy krok w przełamywaniu bariery mentalnej mieszkańców obszaru rewitalizowanego – być może rozpoczął się proces ich „rewitalizacji mentalnej”. Oprócz szeregu elementów struktury samorządu, które uczestniczą w rewitalizacji, być może Straż Miejska jest do tego szczególnie predystynowana. Predystynowana ze względu na kompetencje ustawowe, kompetencje społeczne, znajomość obszaru kompetencji innych instytucji, a być może także przez renomę do odgrywania ważnej roli w tym zamierzeniu. Zważywszy to wszystko, można uznać, że postulat zawarty w tytule niniejszego opracowania, dotyczący realizacji założeń pedagogiki społecznej przez samorząd i podległe mu struktury, nie jest wcale bezpodstawny.

7. Wyniki ankiety ewaluacyjnej dotyczącej oceny funkcjonowania posterunku Śródmieście Straży Miejskiej we Włocławku w rejonie rewitalizowanym

Zanim zostaną zaprezentowane wyniki badań własnych, przypomnijmy, że okres przedmiotowej charakterystyki funkcjonowania posterunku Śródmieście obejmuje daty od 1.06.2019 do 30.09.2019 – zgodnie z założeniami pierwotnymi. Pod koniec tego okresu należało podjąć decyzję, czy formuła ta sprawdziła się w sensie efektywności oraz jak ta inicjatywa została oceniona przez mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Aby uzyskać odpowiedzi na przywołane pytania, skonstruowano narzędzie w postaci ankiety badawczej, z zamysłem, by była krótka i obejmowała najistotniejsze z punktu widzenia celu głównego zagadnienia. Badanie zostało przeprowadzone w ostatniej dekadzie miesiąca września 2019 roku, w obszarze rewitalizowanym, z zachowaniem losowości doboru respondentów. Łącznie rozdysponowano 120 egzemplarzy kwestionariusza ankiety, z czego 105 zostało przeznaczonych do dalszej analizy. Treść pytań oraz wyniki przedmiotowego badania przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela 3. Zestawienie wyników badania ankietowego dotyczącego oceny powołania posterunku Śródmieście Straży Miejskiej we Włocławku (okres funkcjonowania)

TREŚĆ PYTANIA ANKIETOWEGO	TREŚĆ ALTERNATYW		
	TAK	NIE	NIE WIEM
1. Czy w ostatnich 4 miesiącach (czerwiec - wrzesień) widziała/ał Pani/Pan patrol Straży Miejskiej w rejonie Śródmieścia (obszar wyznaczony ulicami: Pl. Wolności, Zduńska, Królewiecka, Zielony Rynek, Targowa, Brzeska, Gdańska, z osią stanowiącą ul. 3 Maja, aż do ul. Bulwary)?	102 (97,14%)	3 (2,86%)	X
2. Czy Pani/Pana zdaniem widoczna obecność patroli Straży Miejskiej we Włocławku w obszarze rewitalizowanym Śródmieścia wpływa na poprawę poczucia bezpieczeństwa w tym obszarze?	92 (87,61%)	6 (5,71%)	7 (6,68%)
3. Czy w świetle Pani/Pana opinii widoczna obecność patroli Straży Miejskiej we Włocławku w obszarze rewitalizowanym Śródmieścia może powodować redukcję incydentów zakłócających ład, spokój i porządek publiczny?	86 (81,90%)	6 (5,71%)	13 (12,39%)
4. Z jakimi rodzajami zjawisk w Pani/Pana opinii można spotkać się najczęściej w obszarze Śródmieścia? a) ze spożywaniem alkoholu w miejscach publicznych: 55 (33,97%); b) z zaśmiecaniem: 34 (20,98%); c) z zakłócaniem spokoju i chuligańskim zachowaniem: 48 (29,62%); d) z nieporządkami: 25 (15,43%); e) z innym rodzajem negatywnych zjawisk: nagabywanie, wandalizm; koczujące grupy bezdomnych,			
5. Czy Pani/Pana zdaniem należy kontynuować funkcjonowanie posterunku Śródmieście Straży Miejskiej we Włocławku?	95 (90,47%)	5 (4,76%)	5 (4,76%)
<ul style="list-style-type: none"> informacje uzupełniające o respondentach: liczba badanych: 105 (100%); kobiety: 57 (54,29%); mężczyźni: 48 (45,71%); wykształcenie respondentów: podstawowe: 5 (4,76%); zawodowe: 28 (26,66%); średnie: 48 (45,71%); wyższe: 24 (22,86%) 			

Źródło: Opracowanie własne

Do podstawowych wniosków wynikających z zaprezentowanego badania możemy zaliczyć (według sekwencji sformułowanych pytań P1÷P5):

- (P1) Respondenci w proporcji 97,14% wskazali, że w wymienionym okresie widzieli patrol Straży Miejskiej w obszarze rewitalizowanym. Wyniki te pozwalają wnioskować, że wstępne założenie dotyczące komunikatu kierowanego do społeczności obszaru rewitalizowanego zostało osiągnięte.
- (P2) Według wskazań respondentów, określonych na poziomie 87,61%, widoczna obecność patroli Straży Miejskiej we Włocławku w obszarze rewitalizowanym Śródmieścia wpływa na poprawę poczucia bezpieczeństwa w tym obszarze. Można więc założyć, że w treści oglądu przestrzeni publicznej respondentów spadła liczba widocznych naruszeń prawa.
- (P3) Znacząco zbliżony wynik, czyli 81,90%, odnotowano w kwestii oceny zależności pomiędzy obecnością patroli Straży Miejskiej w obszarze rewitalizowanym a redukcją incydentów zakłócających ład, spokój i porządek publiczny. Jest to już jednoznaczny komunikat. To działanie jako stricte prewencyjne, wpisuje się wręcz modelowo w aspekty, które były opisywane w kontekście charakterystyki stanu ładu, spokoju i porządku publicznego w obszarze rewitalizacji.
- (P4) Jak wskazują respondenci, najbardziej zauważalnym naruszeniem prawa w obszarze rewitalizowanym jest spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, odsetek wskazań respondentów wyniósł tu 33,97%. Dodajmy w uzupełnieniu, że jest to wykroczenie źródłowe, które skutkuje pojawieniem się innych naruszeń prawa – takich jak opisane poniżej. Kolejne wskazania respondentów, na poziomie 29,62%, dotyczyły zakłóceń spokoju i chuligańskich form zachowań. Tego typu naruszenia prawa wzbudzają największe zaniepokojenie wśród mieszkańców, ponieważ są odbierane jako ostentacyjne formy lekceważenia norm społecznych.

Dwoma ostatnimi zjawiskami, które rzutują na sposób percepcji obszaru rewitalizowanego, jest zaśmiecanie – 20,98% oraz nieporządki – 15,43%. W obydwu przypadkach tego typu zachowania powinno się wiązać ze stosunkiem do własnej przestrzeni, najczęściej najbliższej i ukształtowanym poziomem odpowiedzialności za nią, co najwyraźniej wymaga dalszych działań z zakresu pedagogiki społecznej.

- (P5) Bardzo wysoki odsetek respondentów, czyli 90,47%, wskazało, że należy kontynuować funkcjonowanie posterunku Śródmieście Straży Miejskiej w obszarze rewitalizowanym. Świadczy to o tym, że zainicjowane działanie jest nie tylko użyteczne społecznie, ale w sposób efektywny i skuteczny może wspierać proces rewitalizacji *sensu largo*.

Dodajmy, że wyniki niniejszego badania w sposób kluczowy, oprócz innych sygnałów do przedstawicieli władzy samorządowej ze strony mieszkańców obszaru rewitalizowanego, wpłynęły na decyzję o kontynuacji tego przedsięwzięcia.

Podsumowanie i wnioski

W ocenie autorów zainicjowany proces rewitalizacji, z istoty i z planów rozłożony w czasie, powinno się traktować jako szczególne wyzwanie lub inwestycję, która powinna skupiać uwagę i nakłady władzy samorządowej, bowiem działania te mogą być najbardziej autentycznym wyrazem troski o społeczność miasta Włocławek *sensu largo*. Mogą również świadczyć o właściwym doborze hierarchii priorytetów społecznych w zbiorze długofalowych planów strategicznych miasta. Takie podejście oznaczałoby podejmowanie decyzji w kategoriach dnia jutrzejszego. Miejmy jednak świadomość, że kilkudziesięcioletnie zaniedbania oraz zjawisko dziedziczenia negatywnych form zachowań będą jeszcze długo ciążyły nad tym przedsięwzięciem. Jednakże, jak przy każdym długofalowym celu, szczególnie społecznym, trzeba zrobić pierwszy krok – i z umiarkowanym optymizmem został on wyko-

nany poprzez zaprezentowany zbiór działań. Jest on wyrazem specyficznego i niesklasyfikowanego zadania samorządu, które można traktować jako przykład realizacji założeń pedagogiki społecznej, a w efekcie społecznej rewitalizacji. Powtórzmy, że jej istotą jest oprócz rewitalizacji zasobów materialnych akcentowana szczególnie rewitalizacja społeczna. Jak wskazywano, koncentruje się ona na zintegrowanych działaniach wielu elementów struktury samorządu, a także szeregu innych podmiotów, związanych z zatrzymaniem rozwoju negatywnych tendencji społecznych, przeciwdziałaniem patologiom i wykluczeniu społecznemu oraz poprawą bezpieczeństwa⁴⁴. Ponadto, jak również podkreślano, celem społecznej rewitalizacji jest poprawa jakości życia mieszkańców, ograniczenie procesów negatywnej selekcji społecznej i wykluczenia społecznego, a także rozwój usług publicznych oraz zachowanie dziedzictwa materialnego i duchowego⁴⁵. W zaprezentowanym wachlarzu działań istotną rolę spełnia Straż Miejska, której efekty pracy były tu eksponowane jako istotne elementy wpływu i modelowania rewitalizacji społecznej.

Bibliografia:

- Brzezińska A., *Model edukacji dla obywatelskiej współpracy: interwencja edukacyjna wspomagająca społeczność lokalną*, [w:] R. Cichocki (red.) *Podmiotowość społeczności lokalnych. Praktyczne programy wspomagania rozwoju*, Wyd. Media GT, Poznań 1996.
- Cesarski M., *Modernizacja polskich osiedli mieszkaniowych sprzed 1989 roku – Płaszczyzny sprzyjania koniunkturze terytorialne*, „Kwartalnik SGH” 2011, nr 16, s. 171.
- Czarnecki P., *Pedagogika społeczna. Podstawowe pojęcia i definicje*, „Społeczeństwo i Edukacja” 2012, nr 1.
- Dobieszewski A., *Przyczyny i przejawy patologii społecznej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2004, Nr 1.

---

⁴⁴ *Modelowy standard aktywnej...*, op. cit., s. 9.

⁴⁵ *Rewitalizacja społeczna jako odpowiedź na problemy obszarów miejskich...*, op. cit., s. 96.

- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028, przyjęty Uchwałą Rady Miasta Włocławek nr XLVI/91/2018 z dnia 17.07.2018 r.
- Habermas J., *Technika i nauka jako ideologia*, Wyd. Czytelnik, Warszawa 1977.
- Herbst K., *Społeczny sens rewitalizacji*, „Biuletyn FISE” 2008.
- Jędrzejko W. Z., Szwedzik A. (red.), *Pedagogika i profilaktyka społeczna. Nowe wyzwania. Konteksty. Problemy*, Wyd. Centrum Profilaktyki Społecznej – Oficyna Wydawnicza von Velke, Milanówek-Warszawa 2018.
- Kamiński A., *Studia i szkice pedagogiczne*, Wyd. PWN, Warszawa 1978.
- Kawula S., *Pedagogika społeczna. Dzisiaj i jutro*, Wyd. Edukacyjne „Akapit”, Toruń 2012.
- Kawula S. (red.), *Pedagogika społeczna, dokonania-aktualność-perspektywy*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2009.
- Kelling G. L., C. M. Coles C. M., *Wybite szyby. Jak zwalczyć przestępczość i przywrócić ład w najbliższym otoczeniu*, Wydawnictwo Media Rodzina, (*Fixing Broken Windows: Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities*), Poznań 2000.
- Kopczyńska M., *Animacja społeczno-kulturalna: podstawowe pojęcia i zagadnienia*, Wyd. Centrum Animacji Kulturalnej, Warszawa 1993.
- Kwaśniewski J., *Encyklopedia socjologii* (t. III), Wyd. PWN, Warszawa 2000.
- Leszkowicz-Baczyński J., *Rewitalizacja społeczna jako odpowiedź na problemy obszarów miejskich*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Sociologica” 2015, nr 52.
- Marynowicz-Hetka E., *Pedagogika społeczna t. 1 i 2*, Wyd. PWN, Warszawa 2007.
- Modelowy standard aktywnej integracji wraz z konkluzjami z pilotażu programów rewitalizacji społecznej*, Wyd. Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013.
- Ossowski S., *O osobliwości nauk społecznych*, Wyd. PWN, Warszawa 1983.
- Podgórecki A., *Zagadnienia patologii społecznej*, Wyd. PWN, Warszawa 1978.
- Przećławska A., *Pedagogika społeczna – kręgi poszukiwań*, Wyd. Żak, Warszawa 1996.
- Przećławska A., Theiss W., *Pedagogika społeczna: nowe szanse i zadania* [w:] A. Przećławska (red.), *Pedagogika społeczna – kręgi poszukiwań*, Wyd. Żak, Warszawa 1996.
- Radlińska H., *Pedagogika społeczna*, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków 1961.
- Siemaszko A., *Granice tolerancji*, Wyd. PWN, Warszawa 1993.

- Skubiak B., *Rewitalizacja społeczna w rozwoju obszarów problemowych*, „Studia i Prace WNEiZ US. Problemy teoretyczne i metodyczne” 2018, nr 51/1.
- Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wyd. Znak, Kraków 2003.
- Tabin M. (red.), *Słownik socjologii i nauk społecznych*, Wyd. PWN, Warszawa 2008.
- Trempała E, Cichosz M. (red.), *Pedagogika społeczna. Tradycja-teraźniejszość – nowe wyzwania.*, Wyd. Wszechnica Mazurska w Olecku, Olecko 2001.
- Urbaniak-Zajac D., *Pedagogika społeczna w Niemczech. Stanowiska teoretyczne i problemy praktyki*, Łódź 2001.
- Ustawa z 9 października 2015r, o rewitalizacji (Dz.U. 2015, poz. 1777).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych (tj. Dz.U. 2019, poz. 1795).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku, o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2020, poz. 713, 1378).
- Wroczyński R., *Pedagogika społeczna*, Wyd. PWN, Warszawa 1966.
- Zarządzenie Nr 3/2019 Komendanta Straży Miejskiej we Włocławku z dnia 28.05.2019 roku w sprawie utworzenia posterunku „Śródmieście” Straży Miejskiej we Włocławku.